

DOI: 10.5281/zenodo.3805451

UDC: 351.72

JEL: G28

PROBLEMS AND PROSPECTS OF MANAGING FINANCIAL SUPPORT AT REGIONAL LEVEL

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Valentyn B. Smolinsky, PhD in Economics, Associate Professor
Lviv National Agrarian University, Lviv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-5482-8263
E-mail: vsmolinski@ukr.net

Sofia D. Smolinska, PhD in Economics, Associate Professor
Lviv National Agrarian University, Lviv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7355-6988
E-mail: sdgnatkovich@ukr.net
Recieved 20.08.2019

Смолінський В.Б., Смолінська С.Д. Проблеми та перспективи управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні. Оглядова стаття.

В статті розглянуто суть та особливості управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні. Роз'яснено, яким вимогам повинен відповідати організаційний механізм управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні. Визначено функції організаційного механізму управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні та обґрунтовано їх характеристики. Розглянуто основні владні органи, наділені державою повноваженнями у сфері управління фінансовим забезпеченням регіонів як інституційні елементи досліджуваного механізму. Згадано фінансові елементи організаційного механізму, якими виступають фінансові ресурси, необхідні для реалізації основних завдань соціально-економічного розвитку окремих територій. Розглянуто питання децентралізації та бюджетної децентралізації у напрямі покращення управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні.

Ключові слова: організаційний механізм, управління, фінансове забезпечення, регіональний рівень, децентралізація.

Smolinsky V.B., Smolinska S.D. Problems and prospects of managing financial support at regional level. Review article.

The essence and peculiarities of functioning of the organizational mechanism of financial security management at the regional level are considered in the article. The functions of organizational mechanism of financial security management at the regional level are determined and their characteristics are grounded. The main state bodies with powers in the area of financial security management of the regions are considered as institutional elements of the mechanism under study. The financial elements of the organizational mechanism, which are the financial resources necessary for the realization of the basic tasks of socio-economic development of individual territories, are mentioned. The issues of decentralization and budget decentralization in the direction of improving financial security management at the regional level are considered.

Keywords: organizational mechanism, management, financial support, regional level, decentralization.

Фінансове забезпечення відіграє важливу роль у процесі розвитку регіонів і допомагає розв'язувати численні соціально-економічні завдання, покликані підвищувати життєвий рівень населення і сприяти загальнонаціональному прогресу на рівні окремих територіальних одиниць.

А якщо врахувати проголошений в останні роки курс держаної політики на розвиток самоврядування на місцевому рівні, то питання забезпечення територіальних громад необхідними ресурсами, зокрема, фінансовими, які задовольняють потреби регіонів, стає дедалі актуальнішим. Тому достатнє фінансове забезпечення та управління ним, яке здійснюється з боку державних органів влади, має реалізовуватися у рамках функціонування результативного організаційного механізму, вдосконалення якого повинно бути пріоритетом державного управління на шляху до створення і забезпечення сприятливих умов для ефективного функціонування регіонів.

Державне управління фінансовим забезпеченням на субнаціональному рівні повинно скеровуватися на те, щоб в комплексі вирішувати соціально-економічні проблеми, властиві кожній окремій територіальній одиниці. Через те організаційні методи управління, які в сукупності становлять собою організаційний механізм, покликані знаходити відповіді на питання найефективнішого перерозподілу фінансових ресурсів у напрямі покращення регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання механізмів державного управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні є надзвичайно актуальним, проте мало вивченим і в контексті науки державного управління. Велика кількість науковців, таких як Бондарук Т.Г. [1], Вахович І.М. [2], Клітінський Ю.С. [3], Кравченко С.О. [4], Мішук О.В. [5], Чернюк Л.Г. [6], Массані П. (Massani P., 2010) [7], Самогга А. (Samoggia A., 2010)

[7], та інші дослідники розглядають особливості регіональної політики та фінансового забезпечення на регіональному рівні.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

Проблематика фінансового забезпечення на регіональному рівні потребує значної уваги та ґрунтовних наукових досліджень в контексті ефективного функціонування організаційного механізму управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні, що зумовлює актуальність обраної теми статті.

Метою статті є дослідження особливостей управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні та його основних атрибутів у контексті підвищення його ефективності та покращення здійснення управлінських дій у фінансовій сфері, які стосуються розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні здійснюється в рамках організаційного механізму, який можна розцінювати як сукупність заходів, спрямованих на здійснення послідовного виконання робіт, формування відповідних організаційних структур, в рамках яких здійснюється певна діяльність. Організаційний механізм – це різнопланове складне поняття, яке притаманне багатьом сферам суспільного життя. Воно стосується як економічних, так і управлінських процесів, які відбуваються в суспільстві, тому гармоніює з різними термінами, конкретизуючи таким чином ті чи інші наукові положення

Виходячи із сутності зазначеного поняття, організаційний механізм управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні можна трактувати як комплексне поняття, яке передбачає сукупність управлінських методів, принципів та дій, здійснюваних з боку державних та місцевих органів влади щодо пошуку, залучення, розподілу та найбільш ефективного використання фінансових ресурсів у напрямі збалансованого соціально-економічного розвитку певного регіону та покращення життя населення.

Цей механізм характеризують дві взаємопов'язані складові: об'єктивна та суб'єктивна сторони. Об'єктивно дія механізму проявляється в тому, що на процес фінансового забезпечення впливають закони розвитку суспільства, які не залежать від волі та бажання окремих суб'єктів. Що ж до суб'єктивної сторони, то вона характеризує взаємозв'язок всіх елементів організаційного механізму із врахуванням його мети, завдань функцій і вимог, які ставляться перед системою взаємовідносин, що складаються між його суб'єктами.

Як і кожна складна система, що складається з комплексу взаємопов'язаних елементів, організаційний механізм управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні повинен функціонувати на основі конкретно визначених принципів, реалізовуватися з чіткою метою його здійснення, вирішувати поставлені перед ним завдання і вимоги, та виконувати функції за допомогою певних методів.

Принципи, на основі яких функціонує зазначений організаційний механізм, умовно можна поділити на загальні та спеціальні. Стосовно загальних, то сюди можна віднести: принцип законності; принцип гласності; принцип об'єктивності. А спеціальні принципи можна класифікувати наступним чином: принцип достатності; принцип ефективності; принцип розподілу повноважень. Ці принципи, визначають основні засади діяльності всіх його складових, а також регламентують вимоги, яким повинна відповідати система взаємопов'язаних складових даного механізму.

Організаційний механізм управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні повинен відповідати наступним вимогам:

- врахування інтересів окремих регіонів в забезпеченні достатньої кількості фінансових ресурсів;
- реалізації державно-управлінських функцій держави з боку місцевих органів влади щодо залучення, розподілу і використання фінансових ресурсів на регіональному рівні;
- забезпечення державними органами влади та органами місцевого самоврядування дотримання законодавства, недопущення зловживань у сфері використання фінансів та відповідальності за скоєні правопорушення;

Взаємовідносини, які здійснюються в рамках організаційного механізму управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні, реалізуються за допомогою загальних і специфічних методів, які враховують особливості розвитку окремих територій в державі та його індивідуальні характеристики. Зокрема, до основних методів слід віднести:

1. складання та реалізація інвестиційних програм та надання пільг іноземним інвесторам, що дасть змогу залучити інвестиційні ресурси в регіон;
2. застосування режимів пільгового оподаткування та кредитування окремих територій у напрямі додаткового стимулювання їх прогресивного розвитку;
3. створення умов для акумуляції внутрішніх фінансових ресурсів, які обертаються всередині держави з метою максимально ефективного їх використання на регіональному рівні;
4. покращення державного управління стратегіями довгострокового розвитку регіонів у контексті їх фінансового забезпечення;

5. розробка прогнозних планів розвитку регіонів в плані їх фінансового забезпечення на короткострокову та довгострокову перспективу;
6. стимулювання підприємництва на рівні окремих територій, що дасть змогу на регіональному рівні активізувати процес залучення та перерозподілу фінансових ресурсів.

Зазначені методи передбачають діяльність державних та регіональних органів влади щодо їх реалізації у напрямі достатнього фінансового забезпечення на субнаціональному рівні. Ці методи можуть прямим або опосередкованим чином впливати на регіональний розвиток. Наприклад, до методів, які прямо впливають на процес фінансового забезпечення регіонів, належить цільове фінансування, пряма фінансова допомога, надання субсидій та субвенцій тощо. Стосовно методів опосередкованого впливу, то тут мається на увазі використання важелів податкової, кредитно-грошової, амортизаційної, зовнішньоекономічної політики, що сприяє додатковому залученню фінансів.

На основі методів організаційного механізму відбувається активне чи пасивне сприяння залученню фінансових ресурсів, заохочуючи або обмежуючи їх кругообіг на певній території. Проте вони переслідують ціль підвищення ефективності фінансового забезпечення і в комплексі з іншими складовими механізму спрямовані на досягнення максимального результату.

Стосовно мети функціонування організаційного механізму управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні, то її можна розглядати за кількома основними напрямками:

- по-перше, в рамках досліджуваного механізму необхідно досягти сталого розвитку регіонів. Це повинно здійснюватися в рамках реалізації загальнодержавних інтересів щодо підвищення рівня життя населення в країні загалом та в окремих регіонах зокрема;
- по-друге, достатнє фінансове забезпечення, досягнуте шляхом ефективного державного управління, дасть можливість створити рівні умови для розвитку всіх регіонів країни у напрямі їх динамічного процвітання;
- по-третє, ефективне використання належних в регіоні природних, трудових, економічних та інших ресурсів буде сприяти залученню сюди додаткових фінансових коштів, які, у свою чергу, зможуть використовуватися для регіонального розвитку.

Відповідно до мети організаційного механізму управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні можна визначити, що його основне завдання повинно полягати в забезпеченні економічної незалежності і здатності до саморозвитку регіону.

Досліджуваному поняттю об'єктивно повинні бути притаманні певні функції, які мають створювати умови для успішної та налагодженої діяльності розвитку регіонів в Україні у контексті їх достатнього фінансового забезпечення. Їх класифікація представлена в табл. 1.

Таблиця 1. Функції організаційного механізму управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні

Функції	Їх характеристика
Пріоритетотворююча	визначення основних напрямів розвитку регіонів залежно від забезпечення їх достатньою кількістю фінансових ресурсів
Ресурсна	фінансові ресурси, якими володіє регіон, повинні лежати в основі розробки поточних і перспективних планів розвитку територій
Координаційна	рівень фінансового забезпечення співвідноситься з завданнями, визначеними в планах розвитку регіонів
Коригуюча	у випадки зміни фінансового забезпечення слід вносити зміни в перспективні та поточні плани розвитку регіонів

Джерело: власна розробка авторів

Управління регіональним розвитком у контексті його достатнього фінансового забезпечення повинно здійснюватися в рамках належної законодавчо-правової бази, яка визначає взаємовідносини держави та регіонів в плані управління фінансовим забезпеченням територій. Зокрема, мова йде про закони про Державний бюджет України, про державні та регіональні програми економічного і соціального розвитку територій та про інші нормативні документи, на основі яких регулюються процеси управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні та здійснюється правове регулювання діяльності господарюючих суб'єктів.

Стосовно інституційних елементів досліджуваного механізму, то тут слід згадати основні владні органи, наділені державою повноваженнями у сфері управління фінансовим забезпеченням регіонів:

- Кабінет Міністрів України як основний центральний орган виконавчої влади, який забезпечує виконання стратегічних завдань державного управління регіональним розвитком щодо територіального забезпечення фінансовими ресурсами;
- інші центральні органи влади, відповідальні за фінансову політику на регіональному рівні;
- місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які виконують покладені на них державою повноваження стосовно фінансового забезпечення підконтрольних їм територій.

Всі ці органи влади взаємодіють між собою шляхом укладання угод регіонального розвитку, в яких визначаються основні положення щодо фінансового забезпечення відповідних територій в рамках державної та регіональної стратегій.

За прикладом Великобританії можна запропонувати створення в Україні партнерства між місцевою владою та бізнесом у вигляді спеціалізованих агентств – інституцій, які вирішуватимуть, які пріоритети повинні бути для інвестицій, кредитування та інших видів допомог територіальним суб'єктам господарювання. Ці інституції, за словами спеціалістів, «повинні заповнювати прогалини, які існують в багаторівневому управлінні в той час, коли відсутня скоординована політика місцевих органів влади» [7].

Що ж до фінансових елементів механізму фінансового забезпечення на регіональному рівні, то тут слід згадати ті фінансові ресурси, які необхідні суб'єктам регіональної політики для реалізації основних завдань соціально-економічного розвитку окремих територій держави. Їх достатня кількість досягається шляхом проведення ефективної податкової, інвестиційної та бюджетної політики, яка повинна здійснюватися у напрямі прогресивного розвитку регіонів.

Зокрема, регіональна податкова політика відіграє особливу роль у забезпеченні збалансованості місцевих бюджетів, адже тут яскраво проявляється рівень зацікавленості держави щодо достатності територіального фінансового забезпечення шляхом регламентації кількості і обсягу необхідних до сплати в місцеві бюджети платежів. Тому ефективна податкова політика тісно взаємопов'язана з бюджетною політикою в плані достатнього наповнення місцевих бюджетів, що в подальшому сприяє сталому розвитку держави на субнаціональному рівні.

Слід зазначити, що в більшості розвинутих країн світу місцеві податки займають лівову частку від усіх податкових надходжень до бюджетів різних рівнів. В Україні ж місцеве оподаткування не є пріоритетним, тому в державі спостерігається значний дисбаланс бюджетних надходжень, що значним чином впливає на рівень фінансового забезпечення на регіональному рівні.

У зв'язку з цим щораз більшої ваги набуває питання децентралізації, яке останнім часом стало надзвичайно актуальним, адже розподіл фінансових ресурсів за принципом управління цим процесом на територіальному рівні дасть змогу набагато ефективніше використовувати кошти, яких потребує окремий регіон. Це дає поштовх до соціально-економічних зрушень на рівні певних територій, розвитку реформ, підвищення загального рівня життя населення, а також сприяє залученню інвестицій, зокрема, з-за кордону.

На сьогоднішній день реформа децентралізації в Україні триває, і статистичні дані дають можливість проаналізувати її результати, дати оцінку перевагам та недолікам і спрогнозувати подальші перетворення в зазначеній сфері. Для того, щоб оцінити ефективність децентралізаційних перетворень, потрібно прослідкувати процес виконання місцевих бюджетів України в розрізі основних показників, що показано в табл. 2.

Таблиця 2. Результати зміни стану місцевих бюджетів в Україні під час проведення фінансової децентралізації

Показники	Роки				2017р. в % до 2014р.
	2014	2015	2016	2017	
Доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів), млн. грн.	80230,1	110574,7	146648,3	191900,0	239,2
Міжбюджетні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам, млн. грн.	130600,7	173980,0	195395,3	272900,0	209,0
Частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів, %	8,0	25,7	27,1	28,0	x
Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України, %	22,2	45,6	47,5	49,3	x

Джерело: складено авторами за матеріалами [8-10]

Аналіз основних показників, зазначених в таблиці, засвідчує, що доходи місцевих бюджетів, починаючи з 2014 року, зросли майже у 2,4 рази. Це говорить про те, що у 2014 році, коли реформа фінансової децентралізації в країні ще офіційно не розпочалася, місцеві бюджети мали значно менше фінансових ресурсів у своєму розпорядженні. Адже протягом зазначеного періоду зріс обсяг міжбюджетних трансфертів більше ніж у 2 рази, а частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів зросла майже в 4 рази.

Зокрема, протягом 2017 року доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) склали майже 192,0 млрд. грн., що на 21,3 млрд. грн. більше від прогнозних показників Міністерства фінансів України. А у порівнянні з 2016 роком ці надходження зросли на 45,4 млрд. грн. або на 31% [11]. Ці дані свідчать про те, що органи місцевого самоврядування безпосередньо зацікавлені у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо пошуку резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

У 2017 році вдалося досягти вагомого результату - частка фінансових ресурсів, які отримують місцеві бюджети з Державного бюджету, досягла практично 50%. [11]. Протягом січня-серпня 2018 року спостерігалось зростання власних доходів місцевих бюджетів, і цей показник зріс порівняно з аналогічним періодом 2017 року на 27,9 млрд. грн. [11]. Це є свідченням того, що органи місцевої влади володіють половиною фінансових ресурсів зведеного бюджету країни, і цей ресурс можна буде спрямовувати на розвиток територій держави. Прогнозується, що така тенденція збережеться, і даний показник буде далі зростати.

За січень-жовтень 2018 року до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) надійшло 189 367,0 млн. грн. Приріст надходжень до загального фонду порівняно з аналогічним періодом 2017 року (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) склав 22,0% або 34 186,8 млн. грн. [12].

Окремо варто наголосити на ролі держави у розвитку реформи децентралізації. За даними табл. 2 міжбюджетні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам протягом 2014-2017рр. зросли в 2,1 рази, що свідчить про якісну державну підтримку реформи, зокрема, розвитку громад та розбудови інфраструктури.

Так, якщо у 2014 році з Державного бюджету на підтримку соціально-економічного розвитку регіонів було передбачено лише 0,5 млрд. грн., то вже в 2016 році обсяг коштів на реалізацію інфраструктурних проектів зріс майже на 7 млрд. грн. та склав 7,3 млрд. грн. За ці кошти було реалізовано 5904 проекти з підтримки місцевого та регіонального розвитку та 523 органи місцевого самоврядування отримали кошти на проекти соціально-економічного розвитку [11]. Станом на 1 січня 2018 року обсяг загальної бюджетної підтримки склав 16,1 млрд. грн., що більше у 32 рази порівняно з 2014 роком. Також у 2017 році були залучені кошти ЄС на підтримку секторної регіональної політики в розмірі 0,65 млрд.грн.

Українська модель фінансової децентралізації є ще незавершеною. Розвиток фінансової децентралізації характеризують показники формування бюджетів. Простежимо ці показники в Україні та деяких європейських країнах (табл.3).

Варто зазначити, що основними завданнями регіональної фінансової політики є забезпечення економічної незалежності і розвитку регіону. Становлення та розвиток в Україні інституту місцевого самоврядування із самодостатніми місцевими бюджетами та передача місцевим органам влади визначених повноважень обумовлюють формування бюджетного процесу згідно із європейськими стандартами.

Бюджетна децентралізація передбачає здійснення заходів державного управління, які спрямовані на підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів. З цією метою законодавці внесли зміни до Податкового та Бюджетного кодексів та планують також внести зміни ще до ряду законодавчих актів та, зокрема, до Основного закону України у контексті розширення повноважень місцевих органів влади щодо розширення їх повноважень у сфері бюджетної політики.

Бюджетна децентралізація передбачає не стільки збільшення частки доходів місцевих бюджетів чи покращення фінансування бюджетних установ на місцевому рівні, як покращення якісного фінансового забезпечення регіонального розвитку, спрямованого на підвищення життєвого рівня населення окремих територій. В іншому випадку спроба збільшення виділення коштів з державного бюджету на потреби окремих регіонів може призвести до бюджетної кризи на загальнодержавному рівні та неефективного використання державних коштів.

Таким чином, бюджетна децентралізація повинна передбачати: розширення повноважень місцевих органів влади стосовно можливості розпоряджання ними коштами, які надходять до місцевих бюджетів від сплати суб'єктами обов'язкових платежів; перегляд бюджетної трансфертної політики у напрямі зміни підходу щодо перерозподілу коштів зведеного бюджету з тим, щоб місцеві бюджети мали можливість забезпечувати підпорядковані їм території необхідними коштами для соціально-економічного розвитку визначеного регіону; зміна принципу оподаткування та перерозподілу надходжень від податкових платежів на користь місцевих бюджетів.

Проте незважаючи на цілі та завдання бюджетної децентралізації, які покликані підвищити якість фінансового забезпечення на регіональному рівні, на даний час спостерігається не стільки процес розширення повноважень місцевих органів влади, скільки процес збільшення централізації влади у протилежному напрямі. Слід відмітити, що здійснювана на сьогодні децентралізація має слабе місце у контексті наявності значної кількості трансфертів, які спостерігаються при перерозподілі коштів між державним та місцевим бюджетами. Така ситуація не є свідченням самостійності бюджетів, а створює додаткові проблеми для формування самостійності місцевих органів влади за умови проведення цивілізованих реформ у напрямі децентралізації.

Проте на даний час бюджетна система України перебуває на стадії вдосконалення взаємовідносин між учасниками бюджетних процесів. Недосконалість перерозподілу коштів державного та місцевого бюджетів спричиняє залежність окремих територій від центральних органів влади та їх політики. У свою чергу, це є свідченням недосконалої управлінської політики як на рівні держави, так і на рівні окремих територіальних одиниць. Також така ситуація свідчить і про слабкий соціально-економічний розвиток окремих регіонів країни.

Таблиця 3. Ключові показники формування бюджетів окремих країн Європи (станом на 1 січня поточного року)

Країни, показники	1996р.	2001р.	2006р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.
Німеччина								
Державні витрати (ДВ), млн.євро	1038353	947384	1063234	1221894	1263082	1298857	1334914	1388596
ДВ, % від ВВП	54,68	44,76	46,00	44,1	44,1	44,26	44,71	44,30
темпи росту ДВ, %		-3,8	1,1	3,7	4,9	4,2	-0,9	1,1
темпи росту ВВП, %	0,7	3,7	0,7	0,4	0,1	1,6	3,7	0,4
дефіцит бюджету, % від ВВП	-2,3	-1,2	-0,3	-3,1	-0,4	0,1	в.д.	0,4
податкові доходи, % від ВВП	35,0	35,7	35,0	37,6	36,3	37,6	в.д.	в.д.
Державні видатки, % від ВВП								
Державний бюджет	36,69	27,22	28,91	26,92	27,04	26,66	26,45	26,46
Регіональні бюджети	10,32	10,49	10,32	10,15	10,25	10,18	9,97	10,07
Місцеві бюджети	7,68	7,06	6,98	7,23	7,41	7,45	7,44	7,63
Структура державних витрат, %								
Державний бюджет	67,09	60,81	62,57	60,76	60,50	60,20	60,31	59,91
Регіональні бюджети	18,87	23,43	22,33	22,92	22,93	22,98	22,73	22,80
Місцеві бюджети	14,04	15,76	15,10	16,32	16,57	16,82	16,96	17,28
Податкові доходи, % від загального доходу відповідного рівня								
Державний бюджет	25,72	25,42	23,96	25,54	25,48	25,47	25,47	25,47
Регіональні бюджети	7,84	8,13	7,28	7,88	8,26	8,32	8,53	8,90
Місцеві бюджети	2,67	2,69	2,63	2,97	3,01	3,00	3,07	3,19
Польща								
ДВ, млн.злотих	-	-	439 769	569 670	618 077	662 061	687 690	698 750
ДВ, % від ВВП	43,4	43,9	43,4	43,6	45,04	45,81	43,89	42,88
темпи росту ДВ, %	-	-	-	1,6	1,0	3,0	3,0	2,3
темпи росту ВВП, %	3,5	6,2	7,2	7,2	3,9	2,6	3,7	5,0
дефіцит бюджету, % від ВВП	-4,0	-3,4	-1,9	-6,7	-4,2	-3,6	в.д.	-1,5
податкові доходи, % від ВВП	37,74	32,94	33,0	32,3	31,21	31,42	31,85	32,08
Державні видатки, % від ВВП								
Державний бюджет	-	-	31,37	29,76	29,63	29,14	28,98	28,51
Місцеві бюджети	-	-	13,03	13,12	12,98	13,15	12,66	12,73
Структура державних витрат, %								
Державний бюджет	-	-	70,66	69,40	69,55	68,90	69,59	69,14
Місцеві бюджети	-	-	29,34	30,60	30,45	31,10	30,41	30,86
Податкові доходи, % від загального доходу відповідного рівня								
Державний бюджет	34,61	29,90	28,79	28,05	27,92	27,85	28,27	29,25
Місцеві бюджети	3,12	3,04	4,19	4,03	4,02	4,14	4,17	4,31
Україна								
ДВ, млн.грн.	-	48251,2	141698,8	492454,7	505843,8	523125,7	679871,4	835832,1
ДВ, % від ВВП	32,2	32,7	32,2	34,9	34,8	34,9	34,8	35,1
темпи росту ДВ, %	-	-	93,7	18,1	2,7	3,4	29,9	22,9
темпи росту ВВП, %	2,7	7,3	2,7	0,2	0,0	-6,8	0,0	-6,8
податкові доходи, % від ВВП	22,3	23,1	22,3	25,6	24,4	25,6	24,4	27,3
дефіцит бюджету, % від ВВП	-1,4	-1,0	-1,4	-3,6	-4,4	-3,6	-4,4	-
Структура державних витрат, %								
Державний бюджет	-	65,9	67,8	64,0	64,7	65,6	67,3	66,1
Регіональні бюджети	-	-	-	-	-	-	-	-
Місцеві бюджети	-	34,1	32,2	36,0	35,3	34,4	32,7	33,9
Податкові доходи, % від загального доходу відповідного рівня								
Державний бюджет	-	-	-	-	-	78,5	76,6	81,8
Місцеві бюджети	-	-	-	-	-	37,7	33,4	40,1
Джерела фінансування дефіциту								
Внутрішнє фінансування	6997,5	-1030,0	6871,0	17007,2	9852,8	40611,0	50777,0	в.д.
Зовнішнє фінансування	948,2	4806,6	2971,9	47258,3	13704,8	12834,2	13929,7	в.д.

Джерело: складено авторами за матеріалами [13]

Загалом, на наш погляд, здійснювана на сьогоднішній день децентралізація місцевих фінансів та бюджетного процесу може розбалансувати всю бюджетну систему країни. Тому у цьому напрямі необхідно забезпечити чіткі нормативні приписи щодо регламентації бюджетної децентралізації, здійснюваної в державі. Зокрема, необхідно внести зміни до бюджету, до Бюджетного та до Податкового кодексу, а також прийняти два закони, які стосуються змін до земельних законів, та закони, які спрямовані на економічне посилення сільських, селищних громад. Також потрібно з метою підвищення бюджетної і фінансової самостійності місцевих бюджетів закріпити за місцевими громадами достатній обсяг податку на доходи фізичних осіб не нижче рівня минулих років.

Таким чином, прогресивний розвиток території залежить від злагодженої взаємодії елементів досліджуваного механізму, які органічно пов'язані між собою і в сукупності становлять систему, на основі якої реалізуються управлінські функції держави. Це сприяє ефективній реалізації моделі субнаціонального розвитку, на основі якої використовується фінансовий потенціал регіонів і яка забезпечує вагомий результат від використання фінансових ресурсів місцевими органами влади.

Висновки

В статті обґрунтовано суть організаційного механізму управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні, який виступає комплексним поняттям, що передбачає сукупність управлінських методів, інструментів, принципів та дій, здійснюваних з боку державних та місцевих органів влади щодо пошуку, залучення, розподілу та найбільш ефективного використання фінансових ресурсів у напрямі збалансованого соціально-економічного розвитку певного регіону та покращення життя населення.

Як і кожна складна система, що складається з комплексу взаємопов'язаних елементів, організаційний механізм управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні повинен функціонувати на основі конкретно визначених принципів, реалізовуватися з чіткою метою його здійснення, вирішувати поставлені перед ним завдання і вимоги, та виконувати функції за допомогою певних методів. Особливий акцент в статті поставлено на процесах децентралізації, яка в межах досліджуваного механізму повинна сприяти підвищенню ефективності фінансового забезпечення регіонів.

Abstract

The essence and peculiarities of functioning of the organizational mechanism of financial security management at the regional level are considered in the article. The author's understanding of the organizational mechanism of financial security management at the regional level is presented. It is argued that this mechanism is characterized by two interrelated components: objective and subjective.

The principles on the basis of which the specified organizational mechanism operates are grounded. It is explained what requirements the organizational mechanism of financial security management at the regional level must meet.

It is proved that the relations that are carried out within the framework of the organizational mechanism of financial security management at the regional level, are realized by means of general and specific methods that take into account the peculiarities of the development of individual territories in the state and its individual characteristics. The purpose of functioning of the organizational mechanism of financial security management at the regional level and its tasks is revealed.

The functions of organizational mechanism of financial security management at the regional level are determined and their characteristics are grounded. It is argued that the management of regional development in the context of its adequate financial support should be carried out within the framework of a proper legislative and legal framework, which defines the relations between the state and the regions in terms of managing the financial security of the territories. The main state bodies with powers in the area of financial security management of the regions are considered as institutional elements of the mechanism under study.

The financial elements of the organizational mechanism, which are the financial resources necessary for the realization of the basic tasks of socio-economic development of individual territories, are mentioned. The issues of decentralization and budget decentralization in the direction of improving financial security management at the regional level are considered. It is concluded that the progressive development of the territories depends on the coordinated interaction of elements of the organizational mechanism of financial security management at the regional level, which are organically interconnected and collectively constitute the system on the basis of which the administrative functions of the state are realized.

Список літератури:

1. Бондарук Т.Г. Регулювання та фінансове забезпечення розвитку місцевого самоврядування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра економ. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Бондарук Таїсія Григорівна. – К., 2010. – 36 с.
2. Вахович І.М. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації регіональної політики фінансового забезпечення сталого розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра економ.

- наук: спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Вахович Ірина Михайлівна. – Одеса, 2008. – 35с.
3. Кравченко С.О. Сутність фінансового забезпечення державної регіональної політики. / С.О. Кравченко // Державне управління : теорія та практика. – 2011. – №1. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Kravchenko.pdf>
 4. Клітінський Ю.С. Формування фінансової політики на регіональному рівні. / Ю.С. Клітінський // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 3. – С. 50-54.
 5. Maccani P., Samoggia A. Multilevel governance and the role of regional agencies in territorial and rural development: a snapshot of three European countries. / P. Maccani, A. Samoggia // Strategic planning for local development: case studies from small and mid-sized European cities. – Belgrade, Serbia, 2010. – 6 (June). – P. 135-152.
 6. Міщук О.В. Фінансове забезпечення економічного зростання: теоретичний аспект / О.В. Міщук // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – №2. – С. 9-12.
 7. Чернюк Л.Г. Комплексність як невід’ємна умова ефективного розвитку регіональних господарських систем / Л.Г. Чернюк // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [«Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи»], (Київ, 26 листоп. 2009 р.) / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. економ. ун.-т ім. В. Гетьмана», Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. Київ: ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», 2009. – С. 720-723.
 8. Бюджетний моніторинг : Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. // ІБСЕД Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ – II) впровадження», USAID. – К. – 2017. – 90с.
 9. Довідка щодо стану виконання місцевих бюджетів. Виконання доходів місцевих бюджетів за січень-грудень 2017 року. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ-?category=bjudzhet&subcategory=zatverdezhnna-mistsevykh-biudzhativ>.
 10. Об’єднані громади більш мотивовані нарощувати місцеві податки та збори, - висновки експертів. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/7402? page=4>
 11. Моніторинг децентралізації станом на грудень 2017. – Режим доступу: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/309/10.09.2018.pdf>
 12. Довідка щодо стану виконання місцевих бюджетів. Виконання доходів місцевих бюджетів за січень-жовтень 2018 року – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/841_1102020556-compressed.pdf
 13. Управління процесами децентралізації: зарубіжний досвід та стратегічні завдання для України. – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/f3ff1f5ee54cc42f4ae711f5de552598.pdf>

References:

1. Bondaruk, T.G. (2010). Regulation and financial support of local self-government development. Extended abstract of doctor's thesis. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Vahovych, I.M. (2008). Theoretical and methodological principles of formation and realization of the regional policy of financial support of sustainable development. Extended abstract of doctor's thesis. Odesa [in Ukrainian].
3. Klitinsky, U.S. (2013). Formation of financial policy at the regional level. *Finansy, banky, investytsiyi*, 3, 50-54 [in Ukrainian].
4. Kravchenko, S.O. (2011). Essence of financial support of the state regional policy. *Derzavne upravlinnya: teoriya ta practyka*, 1. Retrieved from: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Kravchenko.pdf> [in Ukrainian].
5. Maccani, P., Samoggia A. (2010). Multilevel governance and the role of regional agencies in territorial and rural development: a snapshot of three European countries. *Strategic planning for local development: case studies from small and mid-sized European cities*. Belgrade, Serbia, 6 (June). 135-152 [in English]
6. Mischuk, O.V. (2011). Financial support for economic growth: the theoretical aspect. *Finansy, banky, investytsiyi*, 2, 9-12. [in Ukrainian].
7. Chernyuk, L.I. (2009). Complexity as an indispensable condition for the effective development of regional economic systems. Kyiv, 720-723 [in Ukrainian].
8. Zubenko, V.V., Samchynska, I.V., Rudyk, A.U. (2017). Budget monitoring: Analysis of the implementation of the budget for 2016. *IBSED Proekt "Zmitsnennya mistsevoyi finansovoyi initsiatyvy (ZMFI - II) vprovadzennya"*, USAID. 90p. [in Ukrainian].
9. Information on the state of implementation of local budgets. Implementation of local budget revenues for January-December 2017. (2018). Retrieved from: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/v>

- ykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ-?category=bjudzhet&subcategory=zatverdezhnnia-mistsevykh-biudzhativ [in Ukrainian].
10. United communities are more motivated to increase local taxes and fees, - Experts report. (2018). Retrieved from: <https://decentralization.gov.ua/news/7402?page=4> [in Ukrainian].
 11. Decentralization monitoring as of December 2017. (2018). Retrieved from: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/309/10.09.2018.pdf> [in Ukrainian].
 12. Information on the state of implementation of local budgets. Implementation of local budget revenues for January-October 2018. (2018). Retrieved from: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/841_1102020556-compressed.pdf [in Ukrainian]
 13. Decentralization Process Management: Foreign Experience and Strategic Objectives for Ukraine. (2019). Retrieved from: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/f3ff1f5ee54cc42f4ae711f5de552598.pdf> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Смолінський В. Б. Проблеми та перспективи управління фінансовим забезпеченням на регіональному рівні / В. Б. Смолінський, С. Д. Смолінська // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2019. – № 3 (9). – С. 120-128. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/ejoru/2019/No3/120.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3805451

Reference a Journal Article:

Smolinsky V. B. Problems and prospects of managing financial support at regional level / V. B. Smolinsky, S. D. Smolinska // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2019. – № 3(9). – С. 120-128. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/ejoru/2019/No3/120.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3805451

